Alt som glimrer er gull

Gullsmedmester Anne-Mette Høisæther foretrekker å jobbe med gull. Smykkene hun lager bæres blant annet av dronningen.

DER KASTANJENE BLOMSTRER: Gullsmedmester Anne-Mette Høisæter utenfor verksted og forretning i Bygdøy allé 56 i Oslo. Dit har hun nylig tatt med seg varemerket Expo Arte, som hun etablerte i 1978, solgte i 1988 og kjøpte tilbake i sommer. FOTO: SVEN-OTTO RØMCKE

ANNE-METTE OG Ole Rikard Høisæther kom til Tjøme i 1984. Hun var utdannet gullsmedmester, han kunsthistoriker og kunsthandler. Det hele kom litt brått på. I Oslo hadde de vært på jakt etter en bolig som var egnet oppvekststed for et nyfødt barn og et barn på to år. De hadde ingen tanke om å flytte ut av byen. Så kommer søsteren til Ferdinand Finne og forteller dem at huset til doktor Solem, på Eidene, er til salgs. De reiser nølende ned, ser på huset i stummende høstmørke og blir fortapt. Nå har de bodd på øyene i 33 år.

HVA GJØR man så for å skaffe seg et kontaktnett og et sosialt liv på øyene når man er nyinnflyttet og har både jobb og venner i Oslo?

Ole Rikard Høisæther tar telefonkatalogen for øyene, streker under alle som har noe med kunst og kultur å gjøre og inviterer på fest. Dermed har de plutselig femten gode venner, og mange av dem har de fortsatt.

Finn Henrik Bodvin, Herdis Maria Siegert og Arne Bjørnstad er dessverre gått bort, men så er noen nye kommet til.

– DET miljøet ga mye. Vi hadde diskusjoner, vi gikk på hverandres utstillinger og vi hadde utstillinger sammen. Nå skal vi ha jubileumsutstilling på Kunstforeningen Verdens Ende, med fem kunstnere fra den gangen. Det er Cecilie Morgenstierne og meg av de levende og Herdis Maria Siegert, Finn Henrik Bodvin og Arne Bjørnstad av dem som ikke er mer, sier Anne-Mette Høisæther.

HUN FORTELLER at ideen om Kunstforeningen Verdens Ende oppsto i denne gjengen. Finn Henrik Bodvin var en drivkraft. Han fikk Sverre Fehn til å tegne det som skulle bli galleribygningen. Den var planlagt i en kløft på Verdens Ende og er omtalt i boken om Sverre Fehn. Men det ble aldri noe av.

Anne-Mette Høisæther tror ikke tjømlingene skjønner hva de sa nei til.

GULLSMEDMESTEREN UNDRES om hun ikke har et av verdens eldste yrker. Det finnes bevarte stykker egyptisk gullsmedkunst av høy teknisk og kunstnerisk kvalitet fra cirka 2500 f. Kr. Sumererne var enda tidligere ute, og grekerne var mestere i å lage smykkekunst av edle metaller. Vikingene var heller ikke tapt bak en vogn.

– JEG har sett tegninger av tidligere tiders gullsmeder i arbeid, og det er forbløffende hvor mye man kan kjenne igjen av både verktøy og arbeidsmåter. Det henger ikke minst sammen med de strenge laugsreglene som har omsluttet faget. Det første norske gullsmedlauget ble stiftet i Bergen i 1568 og er Norges eldste håndverkslaug, forteller Høisæther.

HUN ER utdannet gullsmed fra Tyskland, som helt fra romertiden spilte en sentral rolle i utviklingen av gullsmedfaget i Europa. Hun var ferdig mester i 1979, og senere i ett år gjestestudent ved Kunst- og håndverksskolen. I 1978 startet hun og mannen kunstgalleriet Expo Arte, og der begynner historien Øyene forteller i dag. De kom over et lite hus fra 1600-tallet i Tollbugata i Oslo og tenkte hvorfor ikke prøve? Det gikk bra, og hun etablerte verksted der også.

– Da kunne jeg sitte i lokalene og treffe kunden. Jeg satt ikke i skjul på et verksted. Dermed fikk kunden direkte kontakt med den som skulle lage noe eller reparere noe. Jeg hadde funnet et spor som viste seg å være riktig. Veien blir til mens man går. Så når jeg nå snur meg, ser jeg at det var en sti, en stil, noe som bare var mitt.

Det ser hun ekstra tydelig nå, for hun har fått tilbake en kunde som hun laget noe til i Tollbugata. Kunden hadde med seg et smykke fra den gangen, og gullsmedmesteren kjente det igjen.

– STILEN er fortsatt gull, emalje og stener i farger. Underveis var jeg en sving innom eloksering av aluminium, som ble etterfulgt av en periode med emaljering. Så skulle smykkene henge sammen med mote. Da jobbet jeg med motedesignere, og vi hadde catwalk sammen.

Etter en whiplashskade ble hun opptatt av briller og begynte å lage briller. Hun samarbeidet med optikerutdannelsen på Kongsberg og lærte mye av det.

Øyenes medarbeider treffer fra tid til annen Anne-Mette Høisæther på utstillingsåpninger og andre kulturarrangementer. Og som regel har hun nye briller.

– HVA opptar deg akkurat nå?

– Det er smykkene jeg lager. To arbeidsdager er ikke like. Du skal vite hva som kler det mennesket som kommer inn i butikken, og det må du være ærlig på. Der er jeg mye tryggere nå enn jeg var som tyveåring.

Fortsatt er gull det materialet som står meg nærmest. Sølv er jeg ikke så begeistret for. Det er pent, men gullet er lettere og edlere å jobbe med, og det er mer holdbart. Og så er det Kaupang-smykkene. Jeg har avtale med Kulturhistorisk museum om enerett til å lage smykker som er kopier av smykker og gjenstander som er funnet på Kaupang-feltet ved Larvik og andre vikingsmykker. Her er det et spennende potensial for meg. Det er mange vikingfunn i Norge.

Det dreier seg hele tiden om neste oppdrag. Hun begynner dagen med å kartlegge dagens oppgaver.

ETTER ØYENES besøk skulle hun gå løs på et diamantarmbånd. En kunde har levert inn et armbånd hun ikke har noe forhold til. 20 diamanter skal skjæres ut, og gullet skal resirkuleres. Så skal hun sette sammen delene til et nytt armbånd, som ingen andre har maken til. Og det haster ofte. Denne kunden skal ha armbåndet fredag, fordi hun reiser til utlandet lørdag.

– I Tollbugata gikk det så bra at jeg tok med meg verkstedet og flyttet til flotte og synlig lokaler i Indekshuset på Solli plass, like ved Nasjonalbiblioteket i Oslo. Der hadde vi også små kunstutstillinger i starten. Det gikk også bra, men med to små barn, ble det ble for slitsomt å pendle til Tjøme. Så da solgte jeg i 1988 Expo Arte, som til i sommer fortsatte å ligge på Solli plass, og opprettet verksted på Tjøme. Der satt jeg til 2008. Da etablerte jeg verksted og butikk i Oslo. Denne gangen i Bygdøy allé, sier hun og forteller at hun høsten 2013 en periode fikk svært uønsket oppmerksomhet da hun ble ranet av en bande utenlandske kriminelle. Oppmerksomheten ble ikke mindre av at Anne-Mette Høisæther er kjent som dronningens og kongefamiliens faste leverandør av spesialdesignede smykker.

Forbryterne ble senere tatt, men tyvegodset forsvant for godt, og verkstedet ble enda bedre sikret mot både innbrudd og ranere.

Kontakten med kongehuset fulgte for øvrig av en utstilling der dronningen ble oppmerksom på smykkekunstneren fra Tjøme. Siden kongefamilien har sommersted på Tjøme, oppsøkte hun Høisæther, og resten er historie, som det heter.

Nå har hun samarbeidet med kongehuset i 25 år, og har lært å kjenne en dronning som har et klart øye for design, og som vet hva hun vil ha.

– Hun har en sterk kunstnerisk side, og vi skisser sammen og snakker om utforming av smykkene.

Det går mange ordonnanser mellom Bygdøy allé og Slottet.

DET VAR ikke noe hyggelig å være i lokalene der hun ble ranet, og i 2014 flyttet Anne-Mette Høisæther til Bygdøy allé 56, og holder nå til vegg i vegg med ikke ukjente Fjelberg Fisk & Vilt.

I sommer gjorde hun det som medførte at Øyene tenkte det var tid for å snakke

med henne igjen. Da kjøpte Anne-Mette Høisæther kundeliste og varemerke tilbake fra Anne Line Bakkevig, som kjøpte Expo Arte av henne i 1988, og nå ville trekke seg tilbake.

Aktiviteten ble flyttet til lokalene i Bygdøy allé. Det gjorde ingenting. For kundene kom etter Expo Arte til den nye adressen, og de spør ikke etter hvem som sitter på verkstedet. Flere av dem kjenner igjen Anne-Mette Høisæther fra før 1988.

ANNE LINE Bakkevig hadde den samme holdningen til yrket og til stilen på arbeidene. Hun fortsatte det Høisæther hadde drevet, så da Expo Arte kom tilbake til Anne-Mette, var det bare å hoppe rett inn.

– Kundene kommer fordi det er Expo Arte. Der kan de fortsatt få laget og reparert smykker. Butikken og verkstedet ligger i et strøk med stor kjøpekraft, og da Øyene var på besøk, hadde gullsmeden nettopp ferdigstilt en ring med en diamant i en meget høy prisklasse.

– Jeg driver med resirkulering av gullsmykker som er uaktuelle eller umoderne. 90 prosent av det jeg lager er resirkulering. Da belaster jeg ikke miljøet med at det må vinnes ut nytt gull. Edelstener blir også brukt om igjen.

SELV OM arbeidsmåten og mange av verktøyene har holdt seg i tusener av år, har yrket endret seg mye på de årene Anne-Mette Høisæther har vært gullsmed. Da hun begynte for 40 år siden, var det over 600 gullsmeder og verksteder over hele landet. Nå er antallet betydelig mindre. På Frogner var det fem gullsmedbutikker. Nå er det bare to igjen.

MOTENE SKIFTER innen smykker, som innen alt annet, men mye går igjen, eller kommer igjen. Forlovelser er for eksempel in igjen. Forlovelsesringer og gifteringer er et kapittel for seg. Her er det korte frister. Når noen først har bestemt seg for å fri, haster det. Forlovelser er litt moderne, og det smitter når et vennepar forlover seg. Det er flott for bransjen.

Signetringer går åpenbart heller ikke av moten. Om de brukes til å forsegle brev, er ikke Anne-Mette Høisæther like sikker på.

– HVORDAN er det å drive i en verden full av kjeder?

– Da jeg startet, var alle i bransjen konkurrenter. Men på åttitallet knyttet mange seg til kjeder, mens jeg holdt meg i min nisje. I dag er vi ikke konkurrenter. Jeg er min egen nisje og helt annerledes. Det er faktisk lettere i dag enn da. Du må opparbeide deg et navn, og det kommer ikke gratis. Men når du har brukt 40 år på å komme dit du er, er det lettere å skille seg ut når nesten alle andre gullsmeder er med i en kjede, sier Anne-Mette Høisæther og legger til at en ung, nyutdannet gullsmed i dag ikke vet hva hun eller han går til.

– Du skal være sulten og jobbe mye og hardt for å klare å etablere deg. Du må være god, og alle som blir utdannet i dag er ikke like sultne. Jeg synes heller ikke håndverkerutdannelsen for unge gullsmeder er god nok. Jeg snakker med kolleger som sitter i svennebrevnemnder og som underviser, og vi er enig om at undervisningen kunne vært bedre. Elevene må ville det selv, de må skjønne at når du er på skolen, er du der for å lære noe. Da må du bruke tiden effektivt, sier gullsmedmester Høisæther, som ser en teoretisering av faget. – Det er for mye teori og for lite praksis. Det kunne vært mye mer vekt på det praktiske.

KONKURRENTENE HAR hun i noen grad utdannet selv. Det er noen av dem rundt omkring som driver på samme måte. Og så er det et par fellesskapsløsninger, hvor én gullsmed leier ut til fire, fem andre gullsmeder. Det er faktisk kjedene som legger ned. Da blir det et ledig marked for de små aktørene.

Selv om de er flere der ute, har de hver sine nisjer, med hver sin stil.

– JEG ser ikke bort fra at jeg ender opp med verksted på Tjøme igjen. Designeren og kunsthåndverkeren Grete Prytz Kittelsen hadde verksted hjemme til hun døde, 93 år gammel. Det kommer alltid til å være et verksted hjemme der jeg bor, avrunder Anne-Mette Høisæther.

FRA DOKTOR Odd Solems villa på Eidene har familien Høisæther flyttet en rekke ganger rundt på øyene. De har bodd både på Tjøme, Brøtsø og Hvasser. Blant annet bygget de en enebolig tegnet av arkitekt Tom Wike som hadde vært assistent for Sverre Fehn. Nå har de et hyggelig hus, i moderat størrelse, i Lagmannsund på Hvasser og en uke-leilighet i nærheten av butikken i Oslo. Husbond Ole Rikard Høisæther er, etter en karriere i forlagsbransjen, generalsekretær for Selskabet for Oslo Byes Vel.

SVEN OTTO RØMCKE

HJEMME PÅ HVASSER: Familien Høisæther har bodd på Tjøme, Brøtsø og Hvasser. Nå er barna flyttet ut, og Anne-Mette og Richard Høisæther bor i Lagmannsund på Hvasser.

Helse & velvære

Et annonseprodukt fra Amedia Salg og Marked AS
For annonse: 4000 4075 e-post: smb.annonse@amedia.no

Frisører

HOR HOUSE OF HAIR

- Alt innen hår og styling
- Farge
- Klipp
- Personlig service, god atmosfære

FØLG OSS PÅ facebook

Ring å bestill eller kom innom for uforpliktende konsultasjon
33 69 79 79 • www.wh.no
Halfdan Wilhelmsens alle 22, Tønsberg

Massasje

Massør Senteret

Stiv nakke, hodepine, øm muskulatur, korsryggvondt, pc-armer, mye vondter i kroppen?

Prøv klassisk masssasje både for å behandle og forebygge plager.

Du finner oss i
Smidsrødveien 6, 3120 Nøtterøy
Tlf: 33 32 29 00/ 41302930

Tannleger og Tannpleie

Tannlegene i Teiegården

Tannlegene Wille, Norveel og Grøstad

- Kosmetisk tannpleie
- Implantatbehandling
- Amalgamfjerning

Vi har kapasitet til å ta imot nye pasienter.
Telefon 33 30 48 70 for timebestilling

Kosmetisk kirurgi

Spesialister i laser- og injeksjonsbehandlinger
Dyktige behandlere med spesialkompetanse

AKADEMIKLINIKEN

Mandag – Fredag: 09.00-21.00
Kveld kan variere • Lørdag etter avtale

Øvre Langgate 63 • 33 36 83 60
tonsberg@akademikliniken.no

Spa

Kilen laser & velvære

- *Sprengte blodkar*
- *Permanent hårfjerning*
- *Fjerning av utvekster*
- *Neglesopp og fotsopp*
- *Reduksjon av linjer, rynker og porer*
- *Reduksjon av hake*
- *Arrkorrigering*

www.kilenvelvare.no • post@kilenvelvare.no
Tlf. 33 31 22 24
Kilen gaten 18, 3117 Tønsberg

Veiledning

Amathea
Veiledningstjeneste for gravide

- informasjon/veiledning ved valg knyttet til svangerskap og abort
- samtale før og etter abort
- samtale underveis og etter fullført svangerskap
- gratis graviditetstest og prevensjonsveiledning
- fødselsforberedende kurs for aleneforeldre

Stiftelsen Amathea
St. Olavsgate 22, 3112 Tønsberg
Telefon: 815 32 005 | www.amathea.no
E-post: vestfold@amathea.no